

Beşeri Coğrafya Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışmaları¹

Bahadır Kılcan² Turhan Çetin³ Selman Ablak⁴ Merve Gürgür⁵

Type/Tür:

Research/Araştırma

Received/Geliş Tarihi: March
12/ 12 Mart 2019

Accepted/Kabul Tarihi: August
27/ 27 Ağustos 2019

Page numbers/Sayfa No: 913-927

Corresponding

Author/İletişimden Sorumlu

Yazar: selmanablak@gmail.com

This paper was checked for plagiarism using iThenticate during the preview process and before publication. / Bu çalışma ön inceleme sürecinde ve yayımlanmadan önce iThenticate yazılımı ile taranmıştır.

Copyright © 2017 by

Cumhuriyet University, Faculty
of Education. All rights reserved.

Öz

Bu çalışma kapsamında lisans öğrencilerinin beşeri coğrafya dersine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmek amaçlanmıştır. Ölçme aracında yer alan maddeler araştırmacılar tarafından ilgili alanyazın incelenerek oluşturulmuştur. Araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Ankara, Kırşehir, Kastamonu ve Niğde illerinde yer alan devlet üniversitelerinin eğitim fakültelerinin sosyal bilgiler eğitimi, sınıf eğitimi ve coğrafya eğitimi anabilim dallarında öğrenim gören 374 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Yapılan istatistikler sonucunda ölçeğin madde-faktör toplam ve düzeltilmiş korelasyonlarında elde edilen korelasyon katsayılarının kabul edilir düzeyde ve tüm maddelerin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür. Yapılan açımlayıcı faktör analizi (AFA) sonucunda ölçeği oluşturan maddelerin; “Duyuşsal Açından Beşeri Coğrafya” ve “Bilişsel Açından Beşeri Coğrafya” olmak üzere iki boyutta toplandığı görülmüştür. Araştırma sonuçları Beşeri Coğrafya Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinin (BCDYTÖ) lisans öğrencilerinin beşeri coğrafya dersine yönelik tutumlarını ölçmede kullanılabilecek nitelikte geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Beşeri coğrafya dersi, eğitim fakültesi, lisans öğrencileri, ölçek geliştirme, tutum

Suggested APA Citation /Önerilen APA Atıf Biçimi:

Kılcan, B., Çetin, T., Ablak, S., & Gürgür, M. (2019). Beşeri coğrafya dersine yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlilik çalışmaları. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 8(4), 913-927. <http://dx.doi.org/10.30703/cije.538710>

¹ Bu çalışma 5-8 Eylül 2018 tarihinde Üsküp'te düzenlenen III. International Congress on Social Sciences'da sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Doç. Dr., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Ankara/Türkiye
Assoc. Prof. Dr., Gazi University, Gazi Faculty of Education, Department of Social Sciences and Turkish Language Teaching,, Ankara/Turkey

e-mail: bahadir@gazi.edu.tr ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0646-1804>

³ Prof. Dr. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Ankara, Türkiye
Prof. Dr., Gazi University, Gazi Faculty of Education, Department of Social Sciences and Turkish Language Teaching,, Ankara/Turkey

e-mail: cerin.turhan@gmail.com ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2229-5255>

⁴Dr. Öğr. Üyesi, Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Sivas/ Türkiye
Asst. Prof. Dr., Cumhuriyet University, Faculty of Education, Department of Social Sciences and Turkish Language Teaching,, Sivas/Turkey

e-mail: selmanablak@gmail.com ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8538-1292>

⁵ Bilim Uzmanı, Milli Eğitim Bakanlığı
Scientist, Ministry of National Education

e-mail: mervegurgur@gmail.com ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5509-2454>

Developing Scale of Attitude Towards Human Geography Course: Validity and Reliability Study

Abstract

The purpose of this study is to develop a valid and reliable measurement tool for determining undergraduate students' attitudes towards human geography course. The items of the measurement tool were created by the researchers through review of the related literature. The study group consists of 374 undergraduate students attending the departments of social studies education, elementary education, and geography education of education faculties of the state universities located in Ankara, Kırşehir, Kastamonu, and Niğde provinces of Turkey in the fall semester of the 2016-2017 academic year. According to the statistical results, the correlation coefficients obtained in the item-factor total and corrected correlations of the scale are acceptable, and all items are statistically significant. The exploratory factor analysis (EFA) indicated the scale items to fall under two dimensions: "Human Geography in Affective Terms" and "Human Geography in Cognitive Terms". The research findings show that Scale of Attitude Towards Human Geography (SATHG) is a valid and reliable measurement tool that can be used for measuring undergraduate students' attitudes towards human geography course.

Keywords: Human geography course, faculty of education, undergraduate students, attitude, scale development.

Giriş

Günümüzde, yaşadığımız dünyanın giderek daha da küreselleşmesi ve iletişim sektöründeki gelişmelerin artarak devam etmesi, insanlığın daha da sıkı bağlarla birbirine bağlanmasına sebep olmaktadır (Kızılcıaoğlu ve Taş, 2007). Özellikle birbirini hiç tanımayan insanların birbirlerine iyice yaklaşımları genel manada eğitimi, özelde ise sosyal bilgiler, tarih ve coğrafya gibi, konuları, insan temeline dayanılarak oluşturulmuş alanları etkileyeceği düşünülmektedir. Bahsi geçen bu alanlar arasında bulunan coğrafya ise bu etkilenmeden en fazla paya sahip olacak bilim olarak görülmektedir (Akşid ve Şahin, 2011).

Dünyanın tasviri manasındaki "geographie" kelimesiyle ifadeye dökülen coğrafya, Antik Yunan dilinde yer anlamını taşıyan "geo" ile yazılıp çizilerek betimleme anlamını taşıyan "graphie" sözcüklerinin birleştirilmesiyle ve insanın yakın çevresi ile öteki yerleri tanıma ve temel düzeyde ihtiyaçlarının karşılanması isteğiyle meydana gelmiş (Ünlü, 2014), Dünya'yı fizikî ve beşerî boyutta bir araya getiren, bütünleştiren (Akşid ve Şahin, 2011) ve tanıtan bir yeryüzü ilmi (Doğanay ve Doğanay, 2015) olarak tanımlanmaktadır. Bu ilim; dünyada meydana gelen gerek doğal gerek beşeri gerekse ekonomik gelişmeleri tanımlamakta, oluşan gelişmelerin insanlar, canlılar ve çevreyle ilişkisini kurmakta ve bu gelişmelerin dünya üzerindeki yayılışını sebep-sonuç bağlamında incelemektedir (Ünlü, 2001; Ünlü, Üçışık ve Özey, 2002). Bu inceleme esnasında coğrafya, özellikle yeni meydana gelmiş olaylarla yakından ilgilenir. Nüfus artışı, toplumların kalkınmaları, bir savaşın gerçek nedeni gibi, yaşanan dünyayı anlayabilme ve bir olayın oluşmasındaki temel sebepleri belirleyebilmek için bilinmeyenin peşinden koşan coğrafyanın verdiği bu uğraş, insanların çağdaş dünyayı anlamalarına ve yorumlamalarına, geçmiş ile geleceği karşılaştırmalarına, bugün ki sorunlarla geçmişteki sorunları incelemelerine fayda sağlamaktadır (Akınoğlu, 2006).

İnsanlığa bu gibi katkılar sunan coğrafya; dünyada 20. Yüzyılın ikinci yarısında ve 21. yüzyılın başında meydana gelen siyasi ya da ekonomik gelişmelere, enerji kaynaklarındaki azalmaya ve vuku bulan hâkimiyete dair mücadeleler gibi faktörlere bağlı olarak önemini biraz daha artırmıştır. Önceleri klasik metotlarla, sıradan bilgiler şeklinde öğretilmeye çalışılan coğrafya, özellikle gelişmiş ülkelerin klasikleşen coğrafya eğitimini ve öğretimini bırakarak öğrencilerine eleştirel bakış açısı kazandırmayı, soru sormayı, bilgiyi kullanmayı, problem çözmeyi, yaşadığı ülkenin diğer ülkeler içindeki konumunu, avantajlarını ve dezavantajlarını okumayı kısacası onların coğrafi yeteneklerini en üst seviyeye ulaştırmayı hedeflemeleri coğrafyanın modern eğitim öğretim tekniklerine dayalı olarak öğretilmesi gerçeğini ortaya koymuştur (İncekara, 2007).

Coğrafya eğitim/öğretimi biryandan bireylerin kendi kimliklerinin oluşumuna yardım ederken (Demirkaya, 2003) bir yandan da kültürel, doğal, beşeri unsurlarla, tarihi eserlerini koruyan, ülkelerin mevcut potansiyelini, siyasi olarak izledikleri politikaları, meydana gelen gelişme ve olayların nedenlerini keşfedip bunları yorumlayabilen ve toplumların kalkınmasında söz sahibi olabilen bireylerin yetiştirilmesinde (Akınoğlu, 2006; Artvinli ve Kaya, 2010) rol oynamaktadır. Devletler ve onları oluşturan bireyler tarafından son derece önemli işlevleri olan coğrafya, dünyanın kültürel ve iktisadi anlamda giderek büyümesiyle, birçok bilim alanı gibi gelişmiş, bu durum coğrafyanın dallara ayrılmasına sebep olmuştur (Kayan, 2000; İncekara, 2007).

Konusu itibarıyla iki temel dala ayrılan coğrafyanın bir dalını insanın yaşadığı yerin fiziksel özelliklerini inceleyen fiziki coğrafya, diğerini ise bizzat insanın oluşturduğu toplum ve onun yeryüzü üzerindeki faaliyetlerini inceleyen beşeri coğrafya⁶ oluşturur (Kayan, 2000).

Her ne kadar insanın ve onun oluşturduğu toplumun yeryüzündeki faaliyetini inceleyen alana bir zamanlar beşeri ve ekonomik coğrafya dense de son zamanlarda sadece beşeri coğrafya demek yeterli görülmektedir. Çünkü ekonomik faaliyetler de zaten beşeri bir faaliyet olarak görülmektedir (Doğanay, Özdemir ve Şahin, 2014). Türkiye’de coğrafya konuları ilkokullarda hayat bilgisi (1-3. sınıf), fen ve teknoloji (4-8.sınıf) ve sosyal bilgiler (4-7.sınıf) dersleriyle okutulurken, liselerde ise başlı başına coğrafya dersi ile okutulmaktadır (Kızılçaoğlu, 2006; Sezer, Pınar ve Koç, 2005). İlk ve ortaokullarda coğrafya konularının ilgili derslerle öğrenciler tarafından yeterli düzeyde anlaşılması hem öğrencilerin hem de toplumun gelecekleri açısından büyük önem taşımaktadır. Çünkü her toplumda coğrafi bilgilerin yeterlikleriyle donatılmış insanlara gereksinim vardır (Kızılçaoğlu ve Taş, 2007). Ülkeler, ancak bu gereksinimleri elde etmiş bireyler aracılığıyla yaşadıkları çevrenin ve dünyanın geleceğini, farklı kültürlerin, yaşayışların, etkileşimlerin dünya üzerindeki etkisini anlamlandırabilirler.

⁶ Her ne kadar beşeri ve ekonomik coğrafya olarak bazen kullanılsa da ekonomik faaliyetlerinde bir beşeri faaliyet olduğu kabul edildiğinden dolayı, bu çalışmada sadece beşeri coğrafya ismi kullanılmıştır. Ayrıntılı bilgi için bakınız: Doğanay, H., Özdemir, Ü. ve Şahin, İ. F. (2014). Genel beşeri ve ekonomik coğrafya (6.Baskı), Ankara: Pegem.

Bu bağlamda yukarıda bahsi geçen gereksinimlerle donatılmış bireylerin toplumu oluşturabilmesi için öğrenci yetiştirmeye aday olan öğretmen adaylarının beşeri coğrafya dersine yönelik tutumlarını belirleyebilmek, onların öğretmen olduklarında beşeri coğrafya konularının öğretimini nasıl yapacakları konusunda ipucu vermesi bakımından önemlidir. Ancak literatüre bakıldığında Teyfur'un (2009) bilgisayar destekli coğrafya dersine yönelik tutum ölçeği; Demir ve Koç'un, (2013), Aydın'ın (2009), Artvinli, Gülüm ve Coşkun'un (2010) coğrafya dersi tutum ölçeği; Demirkaya ve Arıbaş'ın (2004), Özgen, Bindak ve Birel'in (2007), Walker'ın (2006) ve Uzunöz'ün (2011) coğrafya dersine yönelik tutum ölçeği; Güven ve Uzman'ın (2006) ortaöğretim coğrafya dersi tutum ölçeği; Çakıroğlu-Oban ve Aygören'in (2017) coğrafya tutum ölçeği; Gümüş ve Özüpekçe'nin (2013) bilgisayar destekli coğrafya öğretimi tutum ölçeği gibi farklı ölçeklerin geliştirildiği ve çeşitli çalışmalarda kullanıldığı görülmektedir. Ama beşeri coğrafya konularına ya da dersine ilişkin öğretmen adaylarının tutumlarını ölçmeyi amaçlayan daha spesifik bir ölçme aracının alan yazında bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu sebepten dolayı mevcut araştırmada, öğretmen adaylarının beşeri coğrafya dersine yönelik tutumları ölçmede (BCDYTÖ) geçerliği ve güvenilirliği test edilmiş bir ölçme aracı geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Çalışma Grubu

Çalışma grubunu 2016-2017 eğitim-öğretim yılının güz döneminde Ankara, Kırşehir, Kastamonu ve Niğde illerinde yer alan devlet üniversitelerinin eğitim fakültelerinin sosyal bilgiler eğitimi, sınıf eğitimi ve coğrafya eğitimi anabilim dallarında eğitim öğretimine devam eden ve amaçlı örneklem türlerinden kolay ulaşılabilir ve ölçüt örnekleme yöntemine uygun olarak seçilen 386 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmadaki çalışma grubunun seçimindeki kolay ulaşılabilirlik; araştırmacıların uygulama yapılan üniversitelerin ilgili anabilim dallarında görev yapan bazı öğretim üyeleri ile tanışıyor olmaları ile ölçüt ise; araştırmanın yapıldığı anabilim dallarının müfredatlarında beşeri coğrafya dersi ya da konularının yer almasıyla⁷ açıklanabilir. Katılımcılardan elde edilen verilerin ön incelemesi sonucunda 5 ölçeğin eksik, 7 ölçeğin boş olduğu görülmüş ve bu ölçekler araştırma kapsamına alınmamıştır. Sonuç olarak kullanılabilir veri kaynağını oluşturan 161'i (95 erkek - 66 kadın) sosyal bilgiler eğitimi, 177'si (55 erkek - 122 kadın) sınıf eğitimi ve 36'sı (21 erkek - 15 kadın) coğrafya eğitimi⁸ anabilim dallarında öğrenim görmekte olan katılımcılardan toplanan 374 adet geçerli ölçek formu üzerinden gerekli istatistikî işlemler gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama ve Ölçeğin Geliştirilme Süreci

Geliştirilmek istenen ölçme aracı için birinci olarak alan yazın (Aydın, Coşkun ve Kaya, 2010; Aydın, 2013; Çifçi, 2015; Doğanay ve Doğanay, 2015; Doğanay, Özdemir ve Şahin, 2014; Dikmenli ve Çifçi, 2016; Sezer, 2011; Teyfur, 2010; Tomal, 2009)

⁷Eğitim fakültelerinde bulunan Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim dalında da coğrafya konuları yer almaktadır. Ancak bu anabilim dalındaki coğrafya konuları daha çok fiziki coğrafyanın alanına girdiği için burada uygulama yapılmamıştır.

⁸ Çalışma grubundaki öğretmen adayları içerisinde coğrafya eğitimi anabilim dalında öğrenim gören öğretmen adayı sayısının az olma sebebi, bu anabilim dalının her eğitim fakültesinde bulunmamasındandır.

taraması yapılmıştır. Bu taramadan elde edilen bilgilerden yola çıkarak araştırmacılar, 38 maddelik tutum ifadelerinden oluşan bir havuz oluşturmuşlardır. Oluşturulan tutum ifadelerinin karşısına katılımcıların ifadelerine katılma düzeylerini saptamak amacıyla beşli seçenek sunulmuştur. Bu seçenekleri sırayla “(5)Tamamen Katılıyorum, (4)Katılıyorum”, “(3)Kararsızım”, “(2)Katılmıyorum ve (1)Hiç Katılmıyorum” şeklinde puanlanmıştır. Sonrasında taslak halinde bulunan tutum maddeleri iki dil bilim uzmanı (yüksek lisans derecesine sahip) ile iki alan uzmanı (coğrafya ve sosyal bilgiler eğitimi alanlarında doktora derecesi olan) eşliğinde dil, anlatım, içerik ve imlâ yönünden incelemiştir. İncelemeler sonucunda uzmanlar tarafından yapılan öneriler fikir birliği de dikkate alınarak yerine getirilmiştir. Böylelikle ölçeğin taslağını oluşturan üç madde ölçekten çıkartılarak, ölçeğin taslak hali 35 maddeye düşürülmüştür. Taslak halindeki 35 maddelik ölçek çalışma grubunu oluşturan Ankara’daki öğrenim gören katılımcılara araştırmacılar tarafından uygulanmıştır. Ölçeğin diğer üç ildeki katılımcılara uygulanması ise o ildeki üniversitelerde görev yapan ve araştırmacılar ile daha önceden tanışık olan öğretim üyelerine posta ile ulaştırılmak suretiyle yapılmıştır. Hem araştırmacılar hem de diğer illerde görev yapan öğretim üyeleri tarafından toplanan veriler bir araya getirilerek verilerdeki eksiklikler, boş bırakılmalar kontrol edilmiş ve veriler, istatistiki yoldan ölçeğe yönelik geçerliği ve güvenilirliği analiz etmek adına SPSS 22 programına yüklenmiştir. Sonrasında elde edilen 35 maddelik taslak ölçek veri seti üzerinden ölçme aracının yapı geçerliğini ortaya koymak için açımlayıcı faktör analizi yapma amacıyla ilk olarak; ölçeğin tümü hakkında fikir edinmek için Kaiser-Meyer Olkin (KMO) ve Bartlett Küresellik Testi değerlerine bakılmış, elde edilen değerlerin açımlayıcı faktör analizi yapmaya elverişli olarak görülmesi üzerine işlem devam ettirilerek tamamlanmıştır. Taslak halde bulunan ölçme aracının boyutlara ayrılma durumunu belirlemek amacıyla temel bileşenler analizine başvurulmuştur. Sonrasında elde edilen veriler üzerinden dik döndürme tekniği (Varimax) kullanılarak maddelerin her bir boyuta ilişkin yükleri incelenmiştir. Açımlayıcı faktör analizi ile boyut yükü, .30’dan düşük olan ve birden çok boyuta yük veren yani binişiklik özelliğine sahip olan maddeler teker teker analiz dışına atılarak açımlayıcı faktör analizi tekrarlanmıştır. Çünkü Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk’e (2010) göre faktör yükleri 0.30’un altında olan maddeler ile iki ayrı faktördeki yükleri arasında en az 0.10 fark olmayan; bir başka ifade ile yükü iki faktöre de dağılan maddelerin atılması gerekmektedir. Bu işlem gerçekleştirildikten sonra ölçekte kalan 23 madde ile ölçeğin geçerliği; ölçeğin toplam puanına ve boyutlarına ilişkin korelasyon matrisi madde ayırt edicilik güçleri ve madde toplam korelasyonları hesaplanmış ve teste tabi tutulmuştur. Ölçeğin güvenilirliği ise Cronbach’s Alpha güvenilirlik katsayısı, iki eş yarı arasındaki korelasyon değeri, Sperman-Brown formülü ve Guttman split-half güvenilirlik formülleri kullanılarak iç tutarlılık düzeyleri belirlenerek test edilmiştir.

Bulgular

Ölçeğin Geçerliliğine Yönelik Yapılan Analizler

Beşeri Coğrafya Dersine Yönelik Tutum Ölçeği’nin (BCDYTÖ) geçerliğini test etmek adına önce yapı geçerliği, ölçeğin toplam puan ve faktörlerine ilişkin korelasyon matrisi ve madde-toplam korelasyonları hesaplanmıştır.

Yapı Geçerliğini Test Etmek İçin Uygulanan Yöntemler

Açımlayıcı faktör analizi (AFA). BCDYTÖ'nin yapı geçerliğini test etmek adına katılımcılardan elde edilen veriler üzerinde öncelikle Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett Küresellik Testi analizleri gerçekleştirilmiştir. Çünkü geliştirilmek istenen ölçeğe AFA yapılabilmesi için elde edilen verilerin AFA'ya uygunluğunun tespiti için KMO ve Bartlett Küresellik Testi değerlerinin incelenmesi gerektiği belirtilmektedir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010). Bu bağlamda ölçeğe ilişkin bakılan KMO değerinin .91, Bartlett Küresellik Testi değerinin ise $\chi^2=6128.306$; $sd=406$ ($p=0.000$) olduğu tespit edilmiştir. Bu veriler ışığında KMO değerinin kabul oranı olan .60'dan yüksek, Bartlett Küresellik Testi değerinin anlamlı olması verilerin faktör analizi yapmaya elverişli olduğunun göstergesidir. Sonrasında ölçeğin tek boyutlu olarak mı bir yapıya sahip olduğunu yoksa çok boyutlu olarak birbirinden ilişkisiz boyutlara ayrışıp ayrışmadığını görmek amacıyla elde edilen verilerde varimax dik döndürme tekniği uygulanmış ve ortaya çıkan boyutları oluşturan maddelerin yük değerleri incelenmiştir. Bu doğrultuda madde yük değeri .30'un altında olan yedi adet madde ile birden çok boyuta yük veren ve bu yük değeri .10'dan az olan beş madde veri setinden çıkarılarak elde kalan 23 madde üzerinden açımlayıcı faktör analizi işlemi tekrarlanmıştır. Son olarak yapılan açımlayıcı faktör analizi sonrasında ölçekte kalan toplam 23 maddenin, iki boyut altında toplandığı saptanmıştır. Ölçeği oluşturan maddelerin dağılım gösterdikleri iki boyutun ise toplam varyansı açıklama oranının %51.41 olduğu saptanmıştır. Buradan hareketle ölçeği oluşturan her iki boyut, kendi içerisinde var olan yüksek yük değerine sahip ölçek maddeleri incelenerek isimlendirilmişlerdir. İsimlendirme işlemi sonucunda, "Duyuşsal Açından Beşeri Coğrafya" adının verildiği boyutta 15 maddenin; "Bilişsel Açından Beşeri Coğrafya" adının verildiği boyutta ise 8 maddenin toplandığı belirlenmiştir. Aşağıda AFA sonrasında ölçekte kalan 23 maddenin her bir boyuta ilişkin madde yük değerleri ile boyutların özdeğerleri ve varyans açıklama oranlarına yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1'de görüldüğü üzere "Duyuşsal Açından Beşeri Coğrafya" boyutu 15 maddeden meydana gelmektedir. Bu boyut altındaki maddelere yönelik yük değeri 0.52 ile 0.74 arasında yer almaktadır. Bu boyutun ölçeğin geneline yönelik oluşturduğu öz değeri 9.53; ölçeğin genelinin varyansına katkı oranı %41,45'dir. "Bilişsel Açından Beşeri Coğrafya" boyutu ise 8 maddeden oluşmaktadır. Bu boyuta ait maddelerin yük değerleri 0.58 ile 0.84 arasında değişiklik göstermektedir. Boyutun ölçeğin geneline ilişkin oluşturduğu öz değer 2.29; ölçeğin genelinin varyansına katkı oranı ise %9.96'dır.

Madde ayırt ediciliği. Bu test yönteminde her bir boyuttaki maddeden elde edilen puanlar ile maddenin bağlı bulunduğu boyuttan elde edilen toplam puan arasındaki korelasyonlar hesaplanarak boyutların madde ayırt edicilik düzeyleri ortaya çıkarılmıştır. Böylelikle ölçeği oluşturan iki boyutta yer alan her bir madde için elde edilen madde-faktör korelasyon değerleri Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 1
Her Bir Boyuta Göre BCDYTÖ'nin Madde - Faktör Yük Değerleri

		Maddeler	F1	F4	
Duyuşsal Açıdan Beşeri Coğrafya		Beşeri coğrafya konuları eğlencelidir.	,74		
		Beşeri coğrafyanın konuları ilgimi çekmez.	,73		
		Beşeri coğrafya ile ilgilenmek zaman kaybıdır.	,71		
		Beşeri coğrafyada yer alan konuların günlük hayatımda bana faydalı olduğunu düşünürüm.	,70		
		Beşeri coğrafya dersi çalışmaktan en zevk aldığım derstir.	,68		
		Beşeri coğrafya ülkemizi ve dünyayı daha iyi tanımamıza yardımcı olur.	,66		
		Beşeri coğrafya öğrenmek yerine coğrafyanın başka bir konusunu öğrenmeyi tercih ederim.	,66		
		Beşeri coğrafyada yer alan konularla ilgili belgesel, film, tartışma programları izlemekten zevk alırım.	,66		
		Beşeri coğrafya konularını sevmem.	,64		
		Beşeri coğrafyada yer alan konularla ilgili tartışmaktan zevk alırım.	,62		
		Coğrafyanın diğer alanları bana beşeri coğrafyadan daha önemli gelir.	,60		
		Beşeri coğrafya çalışması sıkıcı bir alandır.	,57		
		Beşeri coğrafya dersinin genel kültürümü arttırdığına inanırım.	,55		
		Beşeri coğrafya dersi ile ilgili ödevleri yapmaktan zevk alırım.	,54		
		Beşeri coğrafya dersinde yer alan görselleri yorumlamaktan sıkılırım.	,52		
Bilişsel Açıdan Beşeri Coğrafya		Beşeri coğrafya öğrenmek mutluluk verir.		,84	
		Beşeri coğrafya ile ilgili kitap, dergi vb. yayınları takip etmem.		,79	
		Beşeri coğrafya ile ilgili alakalı merak ettiğim her konuyu mutlaka araştırırım.		,78	
		Ülkemizde ve dünyada meydana gelen olayları beşeri coğrafyadan yararlanarak yorumlayabilirim.		,71	
		Beşeri coğrafya ile ilgili konuları öğrenmekte zorluk çekerim.		,69	
		Beşeri coğrafya alanında yapılan çalışmalar ilgimi çekmez.		,68	
		Beşeri coğrafya ders saatlerinin daha fazla olması gerektiğini düşünürüm.		,59	
		Beşeri coğrafya dersi beni diğer coğrafya derslerinden daha mutlu eder.		,58	
			Özdeğer	9.53	2.29
			Açıklanan Varyans	41.45	9.96

Tablo 2
Korelasyon Analizi (Madde-Faktör Puanları Arasında)

F1		F2	
Duyuşsal Açıdan Beşeri Coğrafya		Bilişsel Açıdan Beşeri Coğrafya	
Maddeler	r	Maddeler	r
m18	.44**	m15	.50**
m16	.54**	m24	.46**
m11	.52**	m12	.52**
m38	.50**	m1	.55**
m3	.61**	m34	.41**
m13	.63**	m7	.36**
m9	.54**	m19	.49**
m30	.47**		
		m22	.59**
		m21	.70**
		m23	.68**
		m29	.80**
		m20	.80**
		m25	.84**
		m2	.79**
		m14	.76**

Tablo 2’de görüldüğü üzere madde test korelasyon katsayıları *Duyuşsal Açıdan Beşeri Coğrafya* için .36 ile 0.63; *Bilişsel Açıdan Beşeri Coğrafya* faktörü için 0.59 ile 0.84 arasında değişmektedir. Ölçeği oluşturan her bir madde, kendi boyutunun geneli ile anlamlı ve pozitif ilişki içerisindedir ($p < 0.001$). Tabloda görülen katsayılar aynı zamanda her bir maddenin geçerlik katsayısını göstermektedir. Bunlar, boyutun tamamı ile tutarlılığını; yani her bir boyutun ölçeğin ölçmek istediği şeyi ne oranda ölçüyor olduğuyula ilgili bilgi vermektedir (Özguven, 2011; Korkmaz ve Yeşil, 2011; Yüksel, 2009).

Bunun yanında ölçeğin amacına hizmet edebilirlik düzeyini test etmek maksadıyla boyutta yer alan her madde ile o madde puanının çıkarılarak hesaplanan boyut toplam puanı arasındaki düzeltilmiş korelasyonlar da hesaplanarak aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3
Korelasyon Analizi (Madde-Faktör Puanları Arasında Düzeltilmiş)

Duyuşsal Açıdan Beşeri Coğrafya		Bilişsel Açıdan Beşeri Coğrafya	
Maddeler	r	Maddeler	r
m18	,41	m15	,45
m16	,65	m24	,49
m11	,52	m12	,45
m38	,45	m1	,45
m3	,67	m34	,47
m13	,64	m7	,41
m9	,54	m19	,47
m30	,48		
		m22	,45
		m21	,59
		m23	,58
		m29	,75
		m20	,72
		m25	,79
		m2	,74
		m14	,68

Tablo 3’de görüldüğü üzere her bir boyutta yer alan her bir maddenin ait olduğu boyut ile kendisi arasındaki düzeltilmiş korelasyon katsayıları 0.41 ile 0.75 arasında değişmektedir. Çeşitli araştırmacılar (Büyüköztürk, 2010; Özguven, 2011; Tavşancıl, 2010; Tekindal, 2009) her bir maddeye ait bu katsayının .20’den yüksek olmasının, o maddelerin bağlı buldukları boyutun amacına hizmet edebilirlik düzeyini gösterdiğini ifade etmektedirler. Buradan hareketle Tablo 3’deki boyutlar altındaki maddelerin korelasyon katsayılarının .20’den yüksek olduğu ve her bir maddenin kendi boyutuna hizmet ettiği anlaşılmaktadır.

Ölçeğin Güvenirliğine İlişkin Yapılan Analizler

Bu aşamada iç tutarlılık analizleri kullanılarak ölçeğin güvenirliğine ilişkin işlemler yapılmıştır. Bu işlemler aşağıda sunulmuştur.

İç tutarlık düzeyi yöntemi. Ölçeğin güvenirliği için her iki boyuta ayrı ayrı analizler yapılarak ortaya konmuştur. Aşağıdaki tabloda yer alan formüller kullanılarak her bir boyuta ilişkin güvenirlik analizi hesaplanmıştır.

Tablo 4’den anlaşılacağı üzere güvenirlik analizleri sonucunda elde edilen değerler ölçeğin güvenilir bir ölçek olduğu sonucuna varılmasını sağlamaktadır. Çünkü kimi araştırmacılar (Kayış, 2010; Salkind, 2015; Şencan, 2005) Cronbach’s Alpha katsayısına bakıp ölçeğe yönelik güvenirliğe ilişkin bir yargıya varılabileceğini belirtmekte ve ölçeğin Cronbach’s Alpha katsayısının .40 - .60 arasında olmasının düşük ancak kabul edilebilir, .60-.80 arasında olmasının oldukça güvenilir, .80 ve üzerinin yüksek derecede güvenilir şeklinde nitelendirmektedir. Bu bağlamda ölçeğe

ait iki boyutta .80 üzerinde bir değer olarak yüksek düzeyde güvenilirliğe sahiptir denebilir.

Tablo 4
Ölçeğin Faktörlerine Ait Güvenirlik Analizi Sonuçları

Faktörler	Madde Sayısı	İki Eş Yarı Korelasyonları	Sperman Brown	GuttmanSplit-Half	Cronbach's Alpha
Duyuşsal Açıdan Beşeri Coğrafya	15	.75	.86	.85	.86
Bilişsel Açıdan Beşeri Coğrafya	8	.74	.85	.85	.89

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Çalışma, beşeri coğrafya ders ya da konuları ile lisans dönemlerinde karşılaşan öğretmen adaylarının, beşeri coğrafya dersine yönelik tutumlarını belirlemede kullanılacak bir tutum ölçeği geliştirmek amacıyla hazırlanmıştır. Hazırlanan ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik testleri 374 öğretmen adayının katıldığı ön çalışmayla yapılmıştır. Ölçeğin hazırlanması beş aşamada gerçekleştirilmiştir. Bunlardan ilki coğrafyaya ve onun alt dalı olan beşeri coğrafyaya ilişkin literatür incelemesi, ikincisi; beşeri coğrafya dersine ilişkin tutum madde havuzunun oluşturulması, üçüncüsü; oluşturulan tutum maddelerine ilişkin içerik geçerliliğinin kontrol edilmesi, dördüncüsü; tutum maddelerinin ayırt edicilik özelliklerinin kontrolü (madde toplam ve düzeltilmiş korelasyonları) ve beşincisi; güvenilirlik (iç tutarlık) analizleri şeklindedir.

Ölçeğin dördüncü aşamada bahsedilen madde-faktör toplam ve düzeltilmiş korelasyonlarını belirten korelasyon katsayıları .20'nin üzerindedir. Bunun yanında ölçeği oluşturan bütün maddelerin istatistiksel olarak manidar olduğu görülmüştür. Bu bağlamda Şencan (2005) ölçme araçlarındaki maddelere ait korelasyon katsayısının; .21-40 arasında değerde olmasının ayırt edicilik açısından iyi olarak, .41 ve üstünde değer almalarının ise ayırt edicilik bağlamında çok iyi olarak değerlendirilebileceğini belirtmektedir. Öte yandan Büyüköztürk, (2010), Korkmaz ve Yeşil, (2011), Tavşancıl, (2010) ve Yüksel, (2009) gibi araştırmacılar ise ölçeği oluşturan maddelere yönelik korelasyon katsayısının .20'den büyük olmasının o maddelerin ait oldukları boyutun amacına yeterli seviyede hizmet edebilme özelliğine sahip oldukları anlamına geldiğini ve her maddenin katsayısının ölçeğin tamamı ile tutarlı olduğu yani ölçeğin amacına uygun madde olarak değerlendirilebilecek olduklarının kanıtı olarak ifade etmektedirler. Bu ifadelerden yola çıkarak, mevcut araştırmada yer alan ölçek maddelerinin tamamının .41'in üzerinde değer alması, hazırlanan ölçekteki maddelerin ayırt edicilik güçlerinin çok iyi olarak değerlendirilmesine imkan tanımaktadır.

Ölçeğin yapı geçerliği için yapılan AFA sonucunda ölçek maddelerinin iki temel boyut altında toplandığı saptanmıştır. Her iki boyutta toplanan maddelerin yük değerlerinin .52 - .84 arasında dağıldığı görülmektedir. Bu değerlerin .45'in altında olmaması açılımlayıcı faktör analizinin geçerliliğinin yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Çünkü bazı araştırmacılar (Büyüköztürk, 2010; Barley, 1987 Akt., Balcı, 2010) bir boyutla yüksek düzeyde ilişkili olan maddelerin oluşturduğu bir kümenin

madde yük değerleri .40'ın üzerinde olmasının o maddelerin birlikte yapıyı iyi derecede ölçtüğü ifade etmektedir.

Bununla beraber, ölçek maddelerinin oluşturduğu iki boyutun yapının tamamına ilişkin açıklanan toplam varyans yüzdesinin %51,41 olması, ölçeğin yapı geçerliğinin sağlandığının kanıtı olarak gösterilebilir. Çünkü literatürde (Scherer, Wiebe, Luther ve Adams, 1988 Akt; Tavşancıl, 2010) iki boyutlu yapısı olan ölçeklerde açıklanan toplam varyans oranının %40-60 arası bir değer almasının ölçeğin yapı geçerliğinin sağlandığının kanıtı olarak ifade edilmektedir.

Ölçeğin güvenilirliğine ilişkin ortaya çıkan sonuçlara baktığımızda ise ölçeğin iki boyutuna ilişkin Cronbach's Alpha katsayısı sırasıyla .86 ve .89 olarak saptanmıştır. Bu bulgu hazırlanan ölçeğin güvenilirlik özelliklerine uygun olduğunun kanıtı sayılabilir. Çünkü bazı araştırmacılar (Kayış, 2010; Özgüven, 2011; Şencan, 2005; Salkind, 2015) ölçme aracına ait Cronbach's Alpha katsayısına bakılıp ölçek hakkında güvenilirliğe ilişkin bir yargıya varılabileceğinden bahsetmektedirler ve ölçeğin Cronbach's Alpha katsayısının .80-1.00 arasında bir değer almasının yüksek düzeyde güvenilir olarak kabul edilebileceğini ifade etmektedirler.

Sonuç olarak bu çalışmada öğretmen adaylarının beşeri coğrafya dersine yönelik tutumlarını ölçebilecek yirmi üç maddeden oluşan bir ölçek meydana getirilmiştir. Ölçekteki maddelerin ifade ettiği her bir düzeyi ölçmek için 5'li Likert tarzda bir ölçek kullanılmıştır. Maddeler tamamen katılıyorum, katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum ve hiç katılmıyorum şeklinde, sırasıyla 5'den 1'e şeklinde puanlanmaktadır. Ölçeğin tamamına yönelik bir değerlendirme düşünüldüğünde ölçeği oluşturan olumsuz maddelerin (10 madde) tersten puanlanması gerekmektedir. Ölçeğin tamamından elde edilecek minimum puan 23 maksimum puan ise 115'dir. Ölçeğin, öğretmen adaylarının beşeri coğrafya dersine yönelik tutumlarını değerlendirme sürecindeki araştırmalara katkı sağlayacak bir ölçme aracı olduğu varsayılmaktadır. Ölçeğin farklı çalışma ve yaş seviyesindeki gruplar üzerinde uygulanması istendiğinde ölçeğin tekrardan geçerlik ve güvenilirlik analizlerinin yapılması önerilmektedir.

Kaynakça

- Akınoğlu, O. (2006). Coğrafya eğitimi ve toplum, *Marmara Coğrafya Dergisi*, 13, 25-48.
- Akşid, F. ve Şahin, C. (2011). Coğrafya öğretiminde aktif öğrenmenin akademik başarı ve tutum üzerine etkisi, *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi (BAED)*, 2(4), 1-26. Retrieved from <http://dergipark.org.tr/baed/issue/3339/46229>
- Artvinli, E. ve Kaya, N. (2010). 1992 Uluslararası Coğrafya eğitimi bildirgesi ve Türkiye'deki yansımaları, *Marmara Coğrafya Dergisi*, 22, 93-127.
- Artvinli, E., Gülüm, K. ve Coşkun, S. (2010). Üstün yetenekli öğrencilerin coğrafya dersine karşı eğilimleri, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(14), 62-69.
- Aydın, F. (2009). *İşbirlikli öğrenme yönteminin 10. sınıf coğrafya dersinde başarıya, tutuma ve motivasyona etkileri* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Aydın, F. (2013). Coğrafya bölümü öğrencilerinin bölgesel coğrafya dersinde işbirlikli öğrenme uygulamalarına ilişkin görüşleri ve öz değerlendirmeleri, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(4), 2401-2418. <https://doi.org/10.12738/estp.2013.4.1641>

- Aydın, F., Coşkun, M. ve Kaya, H. (2010). Ticaret meslek lisesi öğrencilerinin coğrafya dersine yönelik tutumları (Elbistan örneği), *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1, 183-203.
- Balcı, A. (2010). Sosyal bilimlerde araştırma, yöntem, teknik ve ilkeler (Gözden geçirilmiş ve genişletilmiş 8. Baskı), Ankara: Pegem.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*, (12. Baskı). Ankara: Pegem.
- Çakıroğlu-Oban, R. ve Aygören, T. (2017). Sosyal bilgiler öğrencilerinin coğrafya dersine yönelik tutum belirleyicileri: Pamukkale üniversitesi örneği, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 48, 27-42. <https://doi.org/10.16992/ASOS.12459>
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem.
- Çifçi, T. (2015). Üstün yetenekli öğrencilerin coğrafya dersine ilişkin algıları. *E-International Journal of Educational Research*, 6(3), 87-100. <https://doi.org/10.19160/e-ijer.62438>
- Demir, S. B. ve Koç, H. (2013). Coğrafya dersi tutum ölçeği: geliştirilmesi, geçerlik ve güvenilirlik çalışması, *Turkish Studies*, 8(8), 1765-1777. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.4934>
- Demirkaya, H. (2003). Eleştirel düşünme kuramının lise coğrafya programı üzerindeki etkileri, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 36(1-2), 97-106.
- Demirkaya, H. ve Arıbaş, K. (2004). Sosyal bilgiler öğretmenliği üçüncü sınıf öğrencilerinin coğrafya dersine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, 179-187.
- Dikmenli, Y. ve Çifçi, T. (2016). Lise öğrencilerinin coğrafya dersine yönelik görüşleri, *Turkish Studies*, 11(3), 911-928. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.9286>
- Doğanay, H. ve Doğanay, S. (2015). *Coğrafya'ya giriş* (12. Baskı), Ankara: Pegem.
- Doğanay, H., Özdemir, Ü. ve Şahin, İ. F. (2014). *Genel beşeri ve ekonomik coğrafya* (6. Baskı), Ankara: Pegem. <https://doi.org/10.18493/kmusekad.00423>
- Gümüş, N. ve Özüpekçe, S. (2013). Bilgisayar destekli coğrafya öğretimine yönelik bir tutum ölçeği geliştirme çalışması, *Turkish Studies*, 8(8), 665-677. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.5149>
- Güven, B. ve Uzman, E. (2006). Ortaöğretim coğrafya dersi tutum ölçeği geliştirme çalışması, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(2), 527-536.
- İncekara, S. (2007). Ortaöğretim coğrafya eğitiminde uluslararası eğilimler ve Türkiye örneği, *Marmara Coğrafya Dergisi*, 16, 109-130.
- Kayan, İ. (2000). Türkiye üniversitelerinde coğrafya eğitimi amaç, yeni hedefler, sorunlar ve öneriler, *Ege Coğrafya Dergisi*, 11, 7-22.
- Kayış, A. (2010). Güvenilirlik analizi (Reliability analysis)., Ş. Kalaycı (Ed.), *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri* (5. Baskı), (ss. 401-419). Ankara. Asil
- Kızılçaoğlu, A. (2006). İlköğretimin birinci kademesinde coğrafya eğitimi ve öğretimi, *Marmara Coğrafya Dergisi*, 14, 81-106.
- Kızılçaoğlu, A. ve Taş, H. İ. (2007). İlköğretim ikinci kademedeki coğrafya eğitimi ve öğretimi: Öğrenme alanları ve kazanım boyutu, *Marmara Coğrafya Dergisi*, 16, 93-108.

- Korkmaz, Ö., Yeşil, R. (2011). Medya ve televizyon okuryazarlık düzeyleri ölçeği geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(2), 110-126.
- Özgen, N., Bindak, R. ve Birel, F. K. (2007). Coğrafya dersine yönelik bir tutum ölçeğinin geliştirilmesi, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 58-64.
- Özgüven, İ. E. (2011). *Psikolojik testler*. Ankara: PDREM.
- Salkind, N. J. (2015). *İstatistikten nefret edenler için istatistik* (4. Baskıdan çeviri), (A. Çuhadaroğlu, Çev. Ed.), Ankara: Pegem.
- Sezer, A. (2011). Coğrafya öğretmeni adaylarının bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumlarının incelenmesi, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 1-19. <https://doi.org/10.12780/UUSBD79>
- Sezer, A., Pınar, A. ve Koç, M. (2005). Lise 1.sınıf öğrencilerinin coğrafya dersine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi, *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 377-390.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik*. Ankara: Seçkin.
- Tavşancıl, E. (2010). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. (4. Baskı). Ankara: Nobel.
- Tekindal, S. (2009). *Duyuşsal özelliklerin ölçülmesi için araç oluşturma* (Geliştirilmiş 2. Baskı), Ankara: Pegem.
- Teyfur, E. (2009). *9. sınıf coğrafya dersinde bilgisayar destekli öğretimin öğrenci başarısı ve tutumuna etkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Teyfur, E. (2010). Yapılandırmacı teoriye göre hazırlanmış bilgisayar destekli öğretimin 9. sınıf coğrafya dersinde öğrenci başarısı ve tutumuna etkisi, *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 85-106.
- Tomal, N. (2009). Coğrafya derslerinde edinilen bilgilerin günlük hayatta kullanılma durumları, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(1), 229-240.
- Uzunöz, A. (2011). Coğrafya dersine yönelik öğrenci tutum ölçeği geliştirilmesi, *New World Sciences Academy Education Sciences*, 6(1), 1264-1276.
- Ünlü, M. (2001). İlköğretim okullarında coğrafya eğitim ve öğretimi, *Marmara Coğrafya Dergisi*, 3(2), 31-48.
- Ünlü, M. (2014). *Coğrafya öğretimi*, Ankara: Pegem.
- Ünlü, M., Üçışık, S. ve Özey, R. (2002). Coğrafya eğitim ve öğretiminde haritaların önemi, *Marmara Coğrafya Dergisi*, 5, 9-25.
- Walker, S. L. (2006). Development and validation of the test of geography-related attitudes (ToGRA), *Journal of Geography*, 105(4), 175-181. <https://doi.org/10.1080/00221340608978683>
- Yüksel, S. (2009). Eğitim fakültesi öğrencilerinin informal etkileşimleri ve akademik başarılarıyla ilişkinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 119-127.

Summary

Introduction

Geography education not only helps individuals form their identities (Demirkaya, 2003) but also plays a role in raising individuals who protect cultural, natural, human, and historical works, learn and interpret the potentials and policies of countries and the reasons underlying the developments taking place in them, and are needed for the advancement of society (Akinoğlu, 2006; Artvinli and Kaya, 2010). Geography, which has very important functions for the states and the individuals making up them, has expanded, like many fields of science, along with the world's cultural and economic growth, which has caused it to be divided into branches (Kayan, 2000; İncekara, 2007). Geography is divided into two main branches based on its subject of study. One is dealing with the physical characteristics of the settlements inhabited by human beings and is called physical geography, while the other is human geography dealing with the communities formed by people and their activities on earth (Kayan, 2000).

In Turkey, geography subjects are taught in Life Sciences courses (1st to 3rd grades), Science and Technology courses (4th to 8th grades), and Social Sciences courses (4th to 7th grades) in primary schools, and there are Geography courses in high schools (Kızılçaoğlu, 2006; Sezer, Pınar and Koç, 2005). The acquisition of geography subjects by students through relevant courses in primary and secondary schools is very important for the future of both students and society. This is because in every society, there is a need for people equipped with geography knowledge and competency (Kızılçaoğlu and Taş, 2007). Countries can make sense of the future of the environment and the world they live in only through individuals attaining such knowledge and competency.

To this end, it is important to reveal the attitudes of preservice teachers, who are candidates for training students as mentioned above, towards the Human Geography course as it will give us clues on their future teaching of Human Geography subjects. In this sense, this study aims to develop an assessment and evaluation measurement tool (BCDYTO) with validity and reliability tests performed to reveal preservice teachers' attitudes towards the Human Geography course.

Method

The study group consists of 386 undergraduate students studying in departments of Social Sciences Education, Primary School Education, and Geography Education in state universities located in Ankara, Kırşehir, Kastamonu, and Niğde provinces in the fall semester of the 2016-2017 academic year. The group was selected via convenience and criterion sampling, which are purposive sampling methods. The convenience of the study group can be explained by the fact that the researchers knew some of the faculty members in the abovementioned universities. On the other hand, the criterion for the selection of the group was the availability of the Human Geography course or subjects in the curricula of the abovementioned departments of those state universities. Preliminary examination of the data obtained from the participants showed that 5 survey forms were incomplete, and 7 survey forms were empty. Those forms were not included in the study. The relevant statistical operations were made with 374 valid survey forms obtained from 161 social sciences

education students (95 males - 66 females), 177 primary school education students (55 males - 122 females), and 36 geography education students (21 males - 15 females) providing useable data sources.

Results

To test the construct validity of BCDYTO, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) analysis and Bartlett's sphericity test were performed. KMO value was found to be 0.91, whereas Bartlett's Sphericity test value was $\chi^2= 6128.306$; $sd=406$ ($p=0.000$). These values indicated that explanatory factor analysis could be performed on the draft measurement tool with 35 items. Varimax vertical rotation method was employed to see whether the scale was unidimensional or multidimensional with separate dimensions irrelevant to each other. Then the loading values of the items making up the dimensions were analyzed. As a result, seven items with loading values lower than .30 and five other items involving more than one dimension and having loading values lower than .10 for such dimensions were excluded from the data set. Explanatory factor analysis was repeated with 23 items. Finally, the 23 items were collected under two dimensions as indicated by the explanatory factor analysis. The two dimensions of the scale explained 51.41% of the total variance.

Conclusion, Discussion and Pedagogical Implications

This study aimed to develop an attitude scale for preservice teachers undergoing Human Geography courses or subjects in undergraduate years. The validity and reliability tests of the scale were conducted through a pilot study involving 373 preservice teachers. The preparation of the scale involved five steps. The first stage was the literature review regarding geography and human geography, which is a sub-branch of geography. The second stage involved the formation of an item pool regarding attitude towards Human geography. The third stage was the testing of the content validity of the attitude items. The fourth stage involved testing the distinctiveness of attitude items (i.e. item total and corrected correlations). Finally, the fifth stage dealt with the reliability (internal consistency) analyses.

As a result, a scale with 23 items was developed to test preservice teachers' attitudes towards Human Geography. This is a 5-point Likert type scale allowing measurement for each level of agreement indicated by the items. The items are as follows: "I completely agree", "I agree", "I am neutral", "I disagree", and "I completely disagree". The rating is from 5 to 1, respectively. When an overall evaluation of the scale is at stake, the negative items of the scale should be reversely scored. The minimum score to be obtained from the scale is 23 while the maximum score is 115. It is believed that this scale will be helpful for research dealing with preservice teachers' attitudes towards the Human Geography course. The repetition of validity and reliability studies is recommended when it is planned to be conducted on different study and age groups.

Authors' Biodata/ Yazar Bilgileri

Bahadır KILCAN, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Yazar Sosyal bilgiler öğretimi, değer eğitimi ve barış eğitimi alanında çalışmalar yürütmektedir.

Bahadır Kılcan, he is a faculty member at Gazi University, Faculty of Education, Department of Social Studies Education. The author conducts studies in the field of social studies teaching, value education and peace education.

Turhan ÇETİN, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Yazar Sosyal Bilgiler öğretimi, turizm coğrafyası ve otantik öğrenme alanlarında çalışmalar yürütmektedir.

Turhan Çetin, he is a faculty member at Gazi University, Faculty of Education, Department of Social Studies Education. The author conducts studies in the fields of social studies teaching, tourism geography and authentic learning.

Selman ABLAK, Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Yazar Sosyal bilgiler öğretimi ve beceri eğitimi alanında çalışmalar yürütmektedir.

Selman Ablak, He is a faculty member at Cumhuriyet University, Faculty of Education, Department of Social Studies Education. The author conducts studies in the field of social studies teaching and skills training.

Merve GÜRGÜR, Milli Eğitim bakanlığında öğretmenlik yapmaktadır.

Merve Gürgür, She is a teacher at the Ministry of Education.